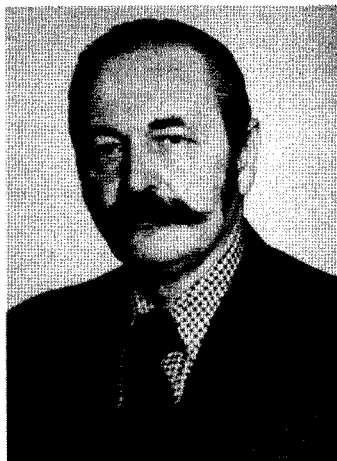

V. IN MEMORIAM

STANISŁAW CHMIEŁOWSKI (1922–2002)

W sobotę 14 grudnia 2002 roku, w mroźny zimowy dzień na cmentarzu smochowickim w Poznaniu, pożegnaliśmy doktora Stanisława Chmielowskiego h. Jastrzębiec — etnografa i regionalistę, byłego wieloletniego dyrektora Muzeum Okręgowego w Lesznie. Człowieka, którego zasługi dla rozwoju kultury miasta, ziemi leszczyńskiej i Wielkopolski są bezsporne. Z pochodzenia nie był leszczynianinem. Urodził się w 1922 roku we Władypolu, niewielkiej miejscowości pod Stanisławowem, na byłych ziemiach polskich (obecnie Ukraina), w rodzinie o głębokich tradycjach patriotycznych i talentach artystycznych. Był synem Adama Chmielowskiego i Marii z domu Wolskiej. Jego babka, Maria z Kłopotowskich Chmielowska, była znaną malarką. Zainteresowania artystyczne odziedziczyła też jej córka, Maria Ewa Łunkiewicz-Rogoyska, ciotka Stanisława. Malował także brat dziadka — Adam Chmielowski, znany jako święty Brat Albert. Od młodych lat Stanisław Chmielowski wędrował z rodzicami z jednej miejscowości do drugiej w poszukiwaniu pracy. Jego ojciec zmuszony był szukać pracy u okolicznych właścicieli ziemskich. Do czasu wybuchu II wojny światowej mieszkali w Kańczudze. Potem wędrowali do Żuklina, a następnie osiedlili się w Siennowie — w rodzinnej miejscowości jego matki. W okresie II wojny światowej walczył z ojcem i bratem w szeregach AK na Rzeszowszczyźnie w oddziałach dywersyjnych. Ojciec zginął w 1943 roku, a brat w bitwie pod Kuryłówką w maju 1945 roku. Walcząc w partyzantce, ukończył równocześnie podchorążówkę, uzyskując stopień kaprała podchorążego. Po zakończeniu wojny osiedlił się w Wielkopolsce. Zamieszkał w Mosinie. W 1948 roku ukończył Akademię Handlową w Poznaniu, a cztery lata później Uniwersytet Poznański, na którym uzyskał tytuł mgr filozofii z zakresu antropologii, etnografii z etnologią i prehistorii. Pracę magisterską napisał z zakresu budownictwa ludowego na Pałukach, w powiecie żnińskim, pod kierunkiem prof. J. Gajka. Stosunkowo wcześniej założył rodzinę. To dla niej zaraz po studiach pilnie szukał lokum, a dla siebie sensownej pracy. 28 grudnia 1950 roku ożenił się z Antoniną Marią Brykczyńską h. Gwiaździcz, niezapomnianą Tosią. Ze związku tego urodziło się troje dzieci: Adam (ur. 1951 r.), Marcin (ur. 1952 r.), Maria (ur. 1954 r.). Wszyscy znajomi zapamiętali, że byli bardzo szczęśliwą rodziną. Po studiach, w latach 1949–1950, pracował jako kierownik biura w Sanatorium „Staszycówka” w Ludwikowie pod Poznaniem. Następnie w latach 1951–1952 jako księgowy w Kolejowych Zakładach Gastronomicznych w Poznaniu. W 1952 ukończył Wyższy Handlowy Kurs Rachunkowości w Poznaniu. W listopadzie 1952 roku objął stanowisko głów-

nego księgowego G.S. Samopomoc Chłopska w Łęborku. Jednak wobec braku obiecane-
go mieszkania, po dwóch miesiącach zrezygnował. Od kolegów etnografów dowiedział
się bowiem, że jest praca z mieszkaniem w Lesznie. Nie zastanawiał się długo, mimo
świadomości, że czeka go trzy razy niższa pensja niż w Łęborku. 16 stycznia 1953 roku
powołany został na stanowisko kierownika Muzeum w Lesznie, które mieściło się wów-
czas w leszczyńskim ratuszu. Tam, na II piętrze otrzymał upragnione, własne mieszka-
nie. W latach 1959–1967 był nauczycielem kontraktowym w Technikum Odzieżowym
oraz Zasadniczej Szkole Zawodowej CZSP w Lesznie, gdzie uczył historii ubiorów. To
właśnie z Lesznem związał swoje najlepsze lata. Przez 34 lata swojej pracy
w tym mieście stworzył od podstaw placówkę muzealną o bogatych i różnorodnych zbiorach
obejmujących zarówno regionalia, przedmioty kultury materialnej, jak i wspaniałe
kolekcje obrazów. Jak sam wspominał, początki działalności muzeum były więcej niż
skromne — zbiory niewielkie, ekspozycje ubogie. Niedługo potem ratusz przejęły władze
miasta. St. Chmielowski wraz z rodziną zmuszony był przenieść się do lokalu przy
pl. Metziga 17. Wobec braku sal ekspozycyjnych urządzał wystawy objazdowe w oko-
licznych szkołach i domach kultury. Jednocześnie konsekwentnie i wytrwale zabiegał
u władz o nowy lokal dla swej placówki, co po kilku latach uwieńczył sukcesem. Po
adaptacji budynków przy placu dr. J. Metziga bez reszty pochłonięła go praca. Z ogromną
pasją szukał i gromadził zbiory. W ich poszukiwaniu — często na rowerze — przemierzał
nawet te odległe okolice Leszna. Poszukiwał i znajdował — zapomniane i zniszczo-
ne, leżące gdzieś po piwnicach, strychach czy komórkach. Z niemal benedyktyńską cier-
pliwością przywracał im dawną świetność. Wpisywał własnoręcznie w inwentarze.
W jednym ze swych ostatnich wywiadów mówił, że z każdym eksponatem wiązały go
niepowtarzalne wspomnienia, np. ogromny obraz Marii Leszczyńskiej znalazł w prywat-
nym mieszkaniu w Mosinie. Przywiózł go do Leszna zwinięty w rulonik. Kolekcję ponad
80 portretów królów kurkowych z XVIII i XIX wieku uratował ze strzelnicy milicyjnej,
kiedy likwidowano w Lesznie Urząd Bezpieczeństwa. Za jego sprawą m.in. powstała
w Lesznie unikatowa i znacząca, licząca blisko 800 prac, galeria malarstwa o tematyce
wiejskiej, z której leszczyńskie muzeum jest dzisiaj dumne. Jej ozdobą są obrazy tak
słynnych malarzy jak: J. Malczewski, L. Wyczółkowski, J. Fałat czy K. Sichulski. Jego też
zasługą jest utworzenie działu etnograficznego, w którym zgromadził liczącą blisko 400
sztuk kolekcję czepków ludowych. Ocalił wiele cennych starodruków, książek i czasopism.
Był autorem publikacji o tematyce regionalnej, organizatorem licznych wystaw, sesji na-
ukowych i imprez kulturalno-oświatowych promujących dorobek kultury Leszna i ziemi
leszczyńskiej. Był człowiekiem nad wyraz skromnym, życzliwym ludziom. „Czasu dla sie-
bie miał niewiele — wspomina Edmund Jankowski, były wicewojewoda leszczyński,
a wcześniej długoletni członek władz Leszna. — Przez długie lata z nim współpracowa-
łem. Stronił od rozgłosu. Był wyjątkowo dociekliwym, ale i cierpliwym badaczem naszej
historii. Całe miesiące potrafił poświęcać na wyjaśnianiu dziejowych zagadek. W stosunku
do otaczających go ludzi był niezwykle taktowny i grzeczny. Nigdy się nie narzucał, ale
gdy już przyszedł do mnie z jakąś kwestią i prośbą, wręcz nie wypadało mu odmówić”.

W 1975 roku na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza uzyskał doktorat z etnografii za
pracę „Geneza, rozwój i zróżnicowanie strojów ludowych Wielkopolski, oraz podstawa
nakryć głowy”, napisaną pod kierunkiem prof. Józefa Burszty. Ci, którzy znali Stanisła-
wa Chmielowskiego, wiedzieli, że w swym życiu miał dwie wielkie miłości. Pierwszą
była rodzina, w tym zwłaszcza żona Antonina. Wszak to Tosia — tak do niej zwracał się
na co dzień — obdarzyła go miłością równie wielką i stworzyła mu rodzinne ciepło, dbając
o synów i córkę oraz wszelkie tzw. przyziemne sprawy. Była też jego najlepszą przyja-

ciółką i współpracowniczką, nieocenionym kustoszem i powiernikiem. Drugą miłością było niewątpliwie leszczyńskie muzeum. Wychował wspólnie z Tosią grono oddanych pracowników, którzy po dziś dzień wspominają go ciepło i z należyтым szacunkiem. Swoje dzieło, prężną i bogatą placówkę muzealną, przekazał następcom w roku 1987. Odszedł na zasłużoną emeryturę. Ze względów zdrowotnych przeniósł się do syna do Poznania. Często wracał jednak do Leszna, gdzie odwiedzał muzeum i znajomych. W dalszym ciągu służył leszczyńskim muzealnikom doświadczeniem i radą. Był działaczem kilkunastu organizacji społecznych, m.in. Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego i Leszczyńskiego Towarzystwa Kulturalnego. Współtworzył m.in. „Rocznik Leszczyński”, od 1976 był członkiem jego Komitetu Redakcyjnego. Był także członkiem Komitetu Redakcyjnego „Informatora LTK”. Współpracował redakcyjnie z „Atlasem Gwary Ludowej” oraz z „Atlasem Polskich Strojów Ludowych”. Autor katalogów m.in. „J.A. Komenski w zbiorach Muzeum w Lesznie” (1970), „Jan Jonston” (katalog starodruków — 1972), „Medale i rzeźba Zbigniewa Lukowiaka” (1980), „Lucjan Michałowski — architekt i malarz”, (1982?), „Katalog wzorów haftów występujących na terenie Chazów” (1983 — tekst), „Katalog wzorów haftów biskupiańskich” (1984 — tekst). Współautor rozdziałów w pracach zbiorowych: *Kultura ludowa Wielkopolski — Wytwórczość odzieży, Wytwórczość z rogu, kości i włosów* — t. 2, (Poznań 1964), *Ziemia leszczyńska — Kultura ludowa* (Leszno 1966), „Leszczyńskie Zeszyty Muzealne” — *Stroje ludowe województwa leszczyńskiego* (1989) oraz tekstów do przewodników wielkopolskich o muzeum leszczyńskim m.in. *Muzea Wielkopolski* (Poznań 1969). Publikował także artykuły w czasopiśmie „Poznaj Swoj Kraj”, „Lud” oraz w „Panoramie Leszczyńskiej”. Podsumowaniem wieloletnich zainteresowań etnograficznych S. Chmielowskiego jest niewątpliwie *Słownik nazw i wyrażen związanych ze strojem ludowym Wielkopolski* wydany w 1995 roku przez Muzeum Okręgowe w Lesznie. Był aktywnym działaczem kilkunastu organizacji społecznych działających w Lesznie i w Wielkopolsce, m.in.: mężem zaufania Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki, Grupa Leszno (1954–1975), członkiem Rady Społecznej Domu Kultury w Lesznie (1959?), Społecznym Opiekunem Zabytków (od 1959), członkiem Rady Ochrony Dóbr Kultury przy Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków w Poznaniu (1961–1965), sekretarzem Komisji Rewizyjnej Państwowych Ogródków Działkowych im. J. Marchlewskiego w Lesznie (1959–1977), delegatem na Kongres Kultury w Warszawie (1966), członkiem Zarządu, skarbnikiem i wiceprzewodniczącym Leszczyńskiego Towarzystwa Kulturalnego (1968–1980) a od 1979 roku był przedstawicielem LTK w ogólnopolskim Konwencie Towarzystw Kulturalnych, członkiem Konwentu Towarzystwa Kulturalnego z ramienia LTK, członkiem Komisji Oświaty i Kultury Miejskiej Rady Narodowej i PiMRN w Lesznie (1969–1975), członkiem Komitetu Kultury i Sztuki Prezydium Powiatowej i Miejskiej Rady Narodowej w Lesznie (1970–1973), członkiem Sekcji Muzealnej przy Zarządzie Okręgowym Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki (1970–1975), Przewodniczącym Oddziałowej Komisji Opieki nad Zabytkami przy PTTK w Lesznie (1970–83), Zastępcą Przewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Opieki nad Zabytkami przy PTTK w Lesznie (1975–1983) członkiem Wojewódzkiego Zarządu PTTK Leszno (1975–1985), członkiem Komitetu do spraw organizacji skansenu wielkopolskiego (1971–1975?), członkiem Komisji Wychowania, Oświaty i Kultury Miejskiej Rady Narodowej w Lesznie (1975–1977), członkiem Komisji Propagandowej Komitetu ds. obchodów rocznicy J. Jonstona (1972–1975), przewodniczącym Wielkopolskiej Rady Muzeów Terenowych (1981), przewodniczącym Komisji Etnograficzno-Artystycznej przy Wydziale Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Lesznie (1976–87). W latach 1985/86 był członkiem Okręgowej Ko-

misji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Poznaniu. Szczególnie duże zasługi położył w rozwoju Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, którego był m.in. sekretarzem, członkiem i Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej PTL O/Poznań (1970–1981), sekretarzem Komisji Rewizyjnej Zarządu Głównego PTL (1973–1979), skarbnikiem Zarządu Głównego PTL (1979–1982), I wiceprezesem ZG PTL (1983–1988), założycielem i prezesem PTL O/Leszno (1981–1991). Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (1977), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1984), Krzyżem AK (1986) oraz medalem „Polska Swemu Obrońcy” (1994). Wyróżniony: Brązową Odznaką Działkowca (1965), Złotą Odznaką Działkowca (1969), odznaką „Za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego” (1971), nagrodą im. Oskara Kolberga, odznaką „Zasłużonego Działacza Kultury” (1966), srebrną odznaką „Za Opiekę nad Zabytkami (1969), złotą odznaką „Za Opiekę nad Zabytkami” (1975) — medalem „Za Zasługi w Rozwoju Pracy Kulturalnej między CSR i PRL — przyznany za upowszechnianie wiedzy o Czechach i J.A. Komenskim, odznaką „Zasłużony Działacz Frontu Jedności Narodu” (1979), medalem „Opiekun Miejsc Pamięci Narodowej” (1980), medalem LTK „Za Serce dla Kultury” (1991), odznaką „Za zasługi w rozwoju Województwa Leszczyńskiego” (1984), odznaką pamiątkową „Akcja Burza” (1995), odznaką „Weteran Walk o Niepodległość” (1995), medalem pamiątkowym z okazji 450-lecia miasta Leszna (1997), odznaką „Zasłużony dla Województwa Wielkopolskiego” (2002). Był również laureatem nagród: Ministerstwa Kultury i Sztuki (1961, 1965, 1968), Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu (1963, 1967, 1970, 1972), Leszczyńskiego Towarzystwa Kulturalnego (nagroda główna — 1976), Urzędu Wojewódzkiego w Lesznie (1978). W 1995 otrzymał wyróżnienie za szczególne osiągnięcia w ochronie dóbr kultury staropolskiej i ludowej przyznane przez Kapitułę Nagrody i Medalu Zygmunta Glogera w Łomży. Zmarł 10 grudnia 2002 roku w wieku 80 lat. W poznańskich Smochowicach pożegnali go najbliżsi, dawni współpracownicy i przyjaciele, w tym grupa najwierniejszych leszczynian. Stanisław Chmielowski należał do grona tych osób, którzy odegrali znaczącą rolę w promowaniu Leszna i ziemi leszczyńskiej. Pozostawił po sobie dzieło wielkie, dzieło swojego życia — muzeum w Lesznie. Naszym zadaniem jest je kontynuować. Zaś pamięć o Stanisławie Chmielowskim pieczołowicie pielęgnować, ponieważ był on dla nas niedoścignionym wzorem człowieka i muzealnika. Cześć Jego Pamięci.

Witold Omieczynski

OLGA ANDRIJEWNA GANCKAJA (1920–2003)

Była członkiem honorowym PTL. Otrzymała ten tytuł w 1974 roku wraz z czterema innymi etnografami z Akademii Nauk Związku Radzieckiego, jak zanotowano w *Kronice*, „w związku z 250-leciem utworzenia Rosyjskiej Akademii Nauk”. Zasłużyła sobie na ten zaszczyt szczególnie. Przez wiele dziesięcioleci (także już jako emeryt) pracowała w Instytucie Etnografii im. N.N. Mikłucho–Makłaja AN w Moskwie, w zespole zajmującym się kulturą ludową Słowian Zachodnich, przy czym do niej należała przede wszystkim etnografia polska. Opracowała z tego zakresu szereg tematów, m.in. budownictwo (1968) do monumentalnej serii *Narody Mira*. Z racji przydziału służbowego opanowała język polski nie tylko biernie, studiując literaturę przedmiotu i zasoby archiwalne, ale doskonale się nim posługiwała, prowadząc własne badania w terenie nad polską sztuką ludową. Kontaktowała się wówczas z artystami ludowymi, poznawała ważniejsze ośrod-

ki twórczości. Jej książka na ten temat, *Narodnoje iskusstwo Polski* ukazała się w 1970 roku w Moskwie, w ramach instytutowych wydawnictw, w skromnej wprowadzie szacie graficznej, ale świetnie przygotowana pod względem merytorycznym. Temat został ujęty w aspekcie historyczno-etnograficznym, a problemy artystyczne, jak zastrzegala się autorka, poruszano w stopniu niezbędnym dla określenia specyfiki polskiej sztuki i jej regionalizacji. Zajmowała się także rodziną w Polsce i opublikowała książkę *Polskaje siemja. Opyt etnograficznego izuczenija*, Moskwa 1986.

Podczas kilku wielotygodniowych pobytów w naszym kraju Olga A. Ganckaja zadzierzgnęła serdeczne i długotrwałe przyjaźnie z wieloma etnografami warszawskimi i krakowskimi, doskonale czuła się w Polsce. Choć korespondowała rzadko i lakonicznie, pisała m.in. „często wspominam Kraków”, w każdym liściku dopytywała się o losy znajomych, nawet dzieci. O Zofii i Romanie Reinfussach napisała kiedyś: „zostali w moim sercu na zawsze”. Była osobą ciepłą, pełną życzliwości i serdeczności. Kochała Polskę i Polaków, szczyciła się swoimi polskimi korzeniami. Szwankowało jej zdrowie, przeszła niezliczoną ilość ciężkich zabiegów chirurgicznych, po każdym jednak podnosiła się siłą swej woli i wracała do pracy naukowej. Właśnie dotarła do nas wiadomość, że zmarła w pierwszej dekadzie maja tego roku.

Ewa Fryś-Pietraszkowa

PROF. DR HAB. URSZULA KACZMAREK (1948–2003)

Zmarła nagle w Poznaniu 19 marca 2003 roku w wieku zaledwie 55 lat. Ukończyła polonistykę na UAM w Poznaniu (1971). Swą pracę naukową i nauczycielską akademickiego związała z Instytutem Kulturoznawstwa UAM, w którym pełniła szereg ważnych funkcji (kierownik Podyplomowego Studium Kultury i Turystyki w latach 1981–1991 oraz od 1995 roku Zaocznych Studiów Licencjackich). W 1981 roku została doktorem nauk humanistycznych, w 1993 roku habilitowała się, a w 1999 roku uzyskała tytuł profesora.

Zainteresowania badawcze prof. U. Kaczmarek obejmowały m.in. mechanizmy funkcjonowania kultury, jej upowszechniania, problematykę pogranicza polsko-niemieckiego, ale ich głównym obszarem była Polonia w krajach Europy Środkowo-Wschodniej — bułgarska, czeska, wschodnioniemiecka, rumuńska, a w szczególności węgierska. W dziedzinie badań polonijnych stała się uznanym autorytetem. Ostatnią dużą pracą w jej dorobku, obejmującym blisko 200 publikacji, jest wydana w 2002 roku książka *Spod znaku Warneńczyka*. Za szczególne zasługi dla Polonii węgierskiej została uhonorowana Nagrodą Świętego Władysława. Prof. U. Kaczmarek była członkiem Komitetu Badań Polonijnych PAN (od 1999 roku zastępcą przewodniczącego), Rady Porozumiewawczej Badań nad Polonią, członkiem założycielem Polskiego Towarzystwa Kulturoznawczego.

Zainteresowania prof. U. Kaczmarek kulturą, w tym ludową, związały ją także z poznańskim środowiskiem etnologicznym: Instytutem Etnologii i Antropologii Kulturowej UAM, Sekcją Etnograficzną Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz poznańskim Oddziałem PTL, brała udział w wielu etnologicznych konferencjach.

Prof. U. Kaczmarek była człowiekiem dla wszystkich otwartym i życzliwym, pozostawiła niezatarty ślad w pamięci i sercach ludzi, którzy ją znali.

Anna Szyfer
Jacek Bednarski

ANNA LUBAŃSKA (1935–2003)

„Pani Ania” – spokojna, delikatna, dająca poczucie bezpieczeństwa — tak w pamięci pracowników biura, biblioteki Zarządu Głównego PTL i członków Towarzystwa, którzy spotkali Ją na swej drodze, zostanie zapamiętana.

Pracę w Towarzystwie zaczęła jako główna księgowa w roku 1995 — roku stulecia PTL, wyjątkowym ze względu na zwiększone obciążenia organizacyjne i rozliczeniowe. Była rozsądnym, rzeczowym doradcą Zarządu Głównego w sprawach finansowych, potrafiła wybrnąć z trudnych sytuacji; wszystkie rozliczenia przekazywane do instytucji współpracujących z PTL-em były przyjmowane bez zastrzeżeń.

Miała ogromne doświadczenie zawodowe — jako główna księgowa pracowała od 1975 roku w urzędach wojewódzkich, najpierw w Legnicy, a od 1987 we Wrocławiu. Odznaczona Złotą Odznaką dla Finansów, Złotym Krzyżem Zasługi, Złotą Odznaką Towarzystwa Miłośników Wrocławia. Była autorytetem w środowisku finansistów wrocławskich instytucji kultury. Chętnie uczestniczyła w wernisażach, premierach teatralnych, operowych i innych wydarzeniach kulturalnych Wrocławia. Bardzo kochała swoje dzieci i wnuki; była z nich dumna i starała się je wspierać. Zmarła po krótkiej, nieuleczalnej chorobie.

Bardzo emocjonalnie przeżywała każdy Zjazd PTL, i choć nie była członkiem Towarzystwa, to Jej sumienność, zaangażowanie i lojalność wobec Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego zasługuje na ciepłą pamięć jego Członków.

Paulina Suchecka

ANNA MAŃKOWSKA (1922–2003)

Od 1977 roku była członkiem Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego i brała żywy udział w jego pracach. Uczestniczyła w wielu Walnych Zgromadzeniach PTL i związanych z nimi Sesjach Naukowych, przychodziła też na odczyty organizowane przez Oddział PTL w Krakowie. Miała szerokie zainteresowania kulturalne, zwłaszcza krajoznawcze, a w ich obrębie interesowała się kulturą ludową Polski.

Pochodziła z rodziny rzec można „C.K. galicyjskiej” (matka Maria z Turków–Chronowskich, ojciec Roman Pospischil), w której zubożała polska szlachta (także uczestnicy powstania styczniowego) przemieszała się z elementami obcymi narodowościowo — wśród jej przodków byli rodowici wiedeńscy, Czesi, Węgrzy, trafił się nawet jeden Hiszpan. Rozproszeni od Krakowa po Tarnopol i Stanisławów w II połowie XIX wieku pełnili na ogół różne funkcje administracyjne (urzędnicy skarbowi, burmistrzowie, urzędnicy salinarni), byli prawnikami lub zawodowymi (często z konieczności) wojskowymi.

Dzieciństwo i wczesne lata szkolne spędziła we Lwowie, później był przelotnie Pułtusk i Przemyśl, a w czasie II wojny znów Lwów. Tuż po zakończeniu wojny repatriowała się wraz z matką i babką do Szczecina, gdzie jej ojciec doszedł z II Armią Wojska Polskiego i pozostał tam jako komendant garnizonu Szczecin-Dąbie. Tam wyszła za mąż za Jerzego Mańkowskiego, urodziła jedyną córkę Romanę, a w 1957 roku przeprowadziła się do Krakowa, gdzie po wojennych perypetiach osiadła większość rodziny.

Przed wojną zdobyła średnie wykształcenie ogólne i podstawowe muzyczne; planowała studia na kierunku wzornictwa, jako że po ojcu malarzu-amatorze odziedziczyła znaczne zdolności plastyczne. Wojna pokrzyżowała te plany: we Lwowie zaczęła studiować medycynę, potem dwa lata uczyła się w Akademii Sztuk Pięknych.

W Szczecinie uczestniczyła żywo w organizacji życia kulturalnego wśród repatriowanych polskich osadników: szkoły i biblioteki, chóru kościelnego, zarabiając na życie jako urzędniczka. W Krakowie po ukończeniu różnych kursów z zakresu ekonomii i zarządzania doszła do stanowiska asystenta dyrektora Instytutu Górnictwa Naftowego i Gazownictwa, gdzie przepracowała wiele lat aż do emerytury.

Była członkiem wielu stowarzyszeń, przede wszystkim o charakterze turystycznym i kulturalnym: PTTK od 1962 roku, wspomnianego wyżej PTL, Towarzystwa Miłośników Lwowa od 1990 roku. Był jeszcze i Klub Teatru, Towarzystwo Przyjaciół Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, potem KIK, Stowarzyszenie Odrodzenie, ruchy oazowe i neokatechumenat. Uczestniczyła żywo w porządkowaniu zrujnowanego zamku w Korzkwi i przez szereg lat opiekowała się zespołem pałacowym z kaplicą w Karniowicach, pracowała przy budowie kościoła oo. cystersów na Osiedlu Szklane Domy w Nowej Hucie.

Od lat 60. ulubioną formą spędzania wolnego czasu i wakacji stało się kolarstwo turystyczne (tzw. przodownikami została w 1969 r.). Na rowerze objechała całą Polskę — w ramach rajdów, towarzyskich wycieczek i samotnych wędrówek, które w latach 80. przerodziły się w sposób pielgrzymowania do sanktuariów maryjnych (odwiedziła niemal wszystkie w Polsce). Na rowerze jeździła do 70 roku życia, potem, dopóki zdrowie jej pozwalało, wędrowała jeszcze pieszo.

Od dziecka była osobą bardzo ruchliwą — narty, jazda konna, pływanie, kolarstwo — i lubiącą życie towarzyskie (zapewne był to rodzaj „spadku” po bardzo rozgałęzionej, barwnej osobowo i utrzymującej wzajemne kontakty rodzinie). Doskonale sprawdzała się też we wszelkich przedsięwzięciach organizacyjnych. Właściwie jej życie toczyło się poza pracą — wśród ludzi i ich spraw, na które zawsze była otwarta, gotowa wysłuchać i doradzić, pamiętająca o urodzinach, imieninach, rocznicach i problemach setki osób, które taką właśnie ją zapamiętały: pogodną i zaangażowaną, jako dobrego wspianego człowieka.

Romana Krzanowska

INFORMACJE DLA AUTORÓW PUBLIKACJI W „LUDZIE”

Publikacje w „Ludzie” są zamieszczane w następujących działach: „Studia i materiały”, „Poglądy i opinie”, „Sylwetki”, „Rozmowy i wspomnienia”, „Recenzje i noty recenzyjne”, „Kronika” oraz „In memoriam”. Artykuły („Studia i materiały”) są przed przyjęciem do druku opiniowane przez recenzentów „zewnątrznych”.

Objętość przesyłanych do redakcji artykułów nie powinna przekraczać 1,5 a.a. (60 tys. znaków ze spacjami) łącznie z materiałami ilustracyjnymi, a recenzji i innych opracowań 0,3 a.a. (12 tys. znaków). Teksty należy przekazywać do bieżącego tomu nie później niż do 30 czerwca, w dwóch egzemplarzach wraz z dyskietką z ich zapisem elektronicznym (preferowany format Microsoft Word for Windows).

Do artykułów należy dołączyć streszczenie (w języku polskim lub angielskim o objętości ok. 2 tys. znaków). Informacja o autorze tekstu winna zawierać imię i nazwisko, stopień naukowy oraz miejsce pracy (dla ewentualnej korespondencji prosimy także o adres domowy, e-mail). Odniesienie w tekście do źródła winno zawierać nazwisko autora, rok publikacji i numer strony, np.: (Burszta 1974, s.14). W bibliografii należy uwzględnić nazwisko i imię autora, rok publikacji, pełen tytuł, wydawnictwo, miejsce wydania, np.:

Burszta Józef

1974 *Kultura ludowa – kultura narodowa. Szkice i rozprawy*, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa.

Publikacje w „Ludzie” nie są płatne. Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i opracowywania tekstów. Materiałów nieprzyjętych do druku redakcja nie odsyła. Materiały do druku i korespondencję prosimy przysyłać na adres redakcji: Redakcja „Ludu”, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UAM, 61–809 Poznań, ul. św. Marcin 78.

REDAKCJA